

Adalékok a Milan Hodza elektronikus könyvtár koncepciójához

A nemzeti digitalizálási program keretében a Szlovák Nemzeti Könyvtárban az elmúlt években kezdődött az elektronikus könyvtár építése, amelynek célja a KIS3G (harmadik generációs könyvtári-információs rendszerek) projektben elektronikus, illetőleg teljes szövegű digitális adatbázisok létrehozása, közvetítése. Ilyen például a szlovákiai könyvkultúra történetének bibliográfiája, melyben a bibliográfiai adatokhoz kapcsolva teszik hozzáférhetővé a tanulmányok, cikkek digitális másolatait.

A nemzeti könyvtár gyűjteményéből más forrásgyűjtemények is rendelkezésre állnak digitális változatban, amelyek a <http://www.memoria.sk> oldalon érhetőek el. 2004-ben merült fel a Milan Hodza elektronikus könyvtár megvalósításának gondolata, a nemzeti könyvtár digitalizálási sikereit követően.

A Milan Hodza elektronikus könyvtár alapja az a hétkötetes Hodza-kiadás, amelyben a *Cikkek, beszédek, tanulmányok* című személyi bibliográfiája megjelent (Praha-Bratislava, 1930–1934, a hatodik kötet kivételével, amely nyomdába került ugyan, de nem jelent még meg).

Az egyes kötetek Hodza politikai és publicisztikai tevékenységeit követve jelentek meg (I. *Aktivitás és demokratizmus a szlovák politikában 1898–1906 között*, II. *Csehszlovák együttműködés 1898–1919*, III. *Az agrárdemokrácia kezdetei Szlovákiában 1903–1914*, IV. *A közép-európai agrárdemokrácia útjai 1921–1931*, V. *Szlovák agrárszervezetek 1912–1933*, VI. (nem jelent meg), VII. *Szlovákia és a köztársaság*). A kiadvány Hodza cikkeinek, beszédeinek és tanulmányainak 791 bibliográfiai tételét tartalmazza. Az elektronikus változatban a bibliográfiai adatok mellé kapcsolják a művek teljes szövegét, abban a formában, ahogyan eredetileg a periodikában, illetve gyűjteményes kötetekben megjelentek. A projektet 2005-ben sikerült elindítani, a nemzeti könyvtár bibliográfiai intézete elkészítette a bibliográfiai leírásokat, az I–VII. kötet teljes szövegét pedig a nemzeti

könyvtárban digitalizálják. Ezzel lehetővé vált, hogy a nemzeti könyvtár weboldalán a *Memoria slovac*a keretprogramban a *Szlovák kulturális örökség* portálján a használók elérjék a Milan Hodza elektronikus könyvtárat, digitális szövegek, képek és hanganyagok önálló gyűjteményét.

A kezdeti szakaszban az első kötet vált elérhetővé, és folyamatosan készülnek a többiek. A köteteket kiegészíti az a *Michal Múdry* által szerkesztett anyag, amely Chicagóban, 1949-ben jelent meg, és 26 bibliográfiai leírást és teljes szöveget tartalmaz. Ezzel az elektronikus könyvtárban elérhető dokumentumok száma 817-re nőtt. Ez a szám azonban még jóval alacsonyabb a *Frantisek Seda* által készített személyi bibliográfiában közltnél, amely eredetileg 1855 tételt tartalmaz. A bibliográfia készítője is felhívta a figyelmet arra, hogy számos forrás vagy nem, vagy csak részben maradt fenn, illetve nehezen elérhető. Ilyenek bizonyos egyetemi lapok, amelyekben Hodza publikált, a teljes *Szlovák Napló*, a *Budapester Tagblatt*, amelyet a budapesti Parlament adott ki, a *Szlovák Hét* stb.

Szlovákiában nem őrizték meg rendszeresen a periodikákat, Budapesten pedig a szlovák vonatkozású anyagot nem gyűjtötték gondosan. A pesti szlovák nyomdát a fordulat éve után kirabolták, az újságokat megsemmisítették. Számos magánkézben lévő anyagot pusztítottak el a háború alatt az üldözéstől való félelemben. Az anyagok felkutatásában a nemzeti könyvtár és a Komenský Egyetem Könyvtára működött közre.

Hodza korai munkásságával kapcsolatban mérvadónak számít *L'udovít Vladimír Rizner* műve, *A szlovák irodalom bibliográfiája 1900-ig*. Ő sem találta meg azokat a diáklapokat, amelyekben Hodza publikált (a beszercebányai *Tanulók Lapja*, illetve a soproni *Gyorsíró Lapok*). Sedához hasonlóan ő sem tudta fölvenni művébe Hodza referá-

tumait a magyar Parlamentből, amelyeket a Budapesti Tagblatt közölt.

Érdekes volna összehasonlítani az adatokat a kassai tudományos könyvtárban *Michal Potemra* által készített *Szlovák hírlapok és folyóiratok cikkeinek bibliográfiája, 1901–1918* anyagával, amely a szlovák retrospektív nemzeti bibliográfia fontos része. Potemra műve többszörösen utal Hodza politikai publicisztikájára, ezért is jelentős forrása az elektronikus könyvtárnak. Forrásul szolgálhat a nemzeti könyvtár másik retrospektív bibliográfiája, amely a szlovák sajtóban 1919–1944 között megjelent cikkeket dolgozza föl. Ebben Hodza művei 1050 tételt, a róla szóló anyagok pedig 2200 tételt tartalmaznak, ami a szerző 1920-as és 1930-as termékeny éveiről tanúskodik.

Hozzájárulhatnak az elektronikus könyvtár forrásaiban kutatásához a Cseh és a Magyar Nemzeti Bibliográfia adatai is, valamint az Európai Könyvtár és az internetes böngészők információi.

Az elektronikus könyvtár építéséhez tartozik a vonatkozó levéltári anyagok, írásos, képi és hangzó források feltárása. Ezeket a dokumentumokat a közeljövőben digitalizálják. Különös jelentőségű lesz a cseh levéltári anyagok feltárása, a két világháború közötti Csehszlovák Köztársaság kormá-

nyának és hajdani minisztériumainak dokumentációi, az egyéb európai dokumentumok és az Egyesült Államok vonatkozó levéltári anyagai. Számos vizuális dokumentum, képek és rajzok állnak rendelkezésre, amelyek már láthatók voltak a nemzeti könyvtár egy kiállításán.

Az elektronikus könyvtár része lesz a Hodzacsaládfa számos jeles tagja, evangélikus lelkészek, politikusok, a közélet és kultúra szereplői, akik a szlovák nemzeti mozgalom kiemelkedő képviselői voltak.

Megjelennek az elektronikus könyvtárban azok a települések, városok, amelyek életében szerepet játszottak: *Raksa, Liptovsky Mikulás, Český Těšín, Sučany*, és *Budapest, Bratislava, Praha, Chicagó*. Az elektronikus könyvtár olyan nyílt projekt, amely szervezett lépésekben a kívánt módon valósul meg. A kulturális örökség része, amely a tudományos és intellektuális nemzeti örökségben a szlovák önállóság és szuverenitás eszméjének közvetítője és valóra vált médiuma lehet.

/Kovačka, Milos: Elektronická kniznica Milana Hodzu v Slovenskej národnej kniznici. = Kniznica, 6. köt. 9. sz. 2005. p. 5–11./

(Prókai Margit)